

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ŞİDDET KAVRAMINA İLİŞKİN
ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ***

**EXAMINING CANDIDATE TEACHERS' PERCEPTION OF THE CONCEPT OF
VIOLENCE THROUGH ANALYSIS OF METAPHORS**

Aylin BEYOĞLU** , Demirali Yaşar ERGİN****

*Geliş Tarihi: 23.11.2018
(Received)*

*Kabul Tarihi: 27.03.2019
(Accepted)*

ÖZ: Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit ederek karşılaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda, Eğitim Fakültesi Sayısal, Sosyal, Sözel, Yabancı Diller ve Güzel Sanatlar Eğitimi alanlarındaki öğretmen adayları tarafından şiddet kavramının hangi metaforlar aracılığıyla algılanmakta olduğu ve aralarında bazı demografik özelliklerine göre farklılık olup olmadığı karşılaştırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Form, demografik değişkenler ve katılımcıların "Şiddet...gibidir, çünkü..." cümlesini tamamlamaları istenen iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin metaforik veriler, şiddet kavramı ile ilgili yazılı açıklamalarından elde edilmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden "olgu bilim" kullanılmıştır. Toplanan verilerin değerlendirilmesinde metaforik içerik analizi kullanılmıştır. Veriler öncelikle frekans ve yüzde tabloları halinde özetlenmiştir. Araştırmanın örneklemini; 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırmada, öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin geliştirdikleri kategoriler karşılaştırılarak sonuç bölümü oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Kavram, Metafor, Öğretmen, Şiddet

ABSTRACT: The aim of this study is to determine and compare the perceptions of candidate teachers on the concept of violence through metaphors. In line with this aim, the metaphors used to perceive the concept of violence by candidate teachers in Education Faculty, Mathematics, Social and Verbal, Foreign Languages and Fine Arts Education departments and any variations by certain demographic features have been compared. The study used semi-structured survey form as data gathering tool. The form comprises two section including demographic variables and asking participants to complete the sentence "Violence is similar to..., because...". The study attained metaphorical data on the concept

*Berlin International Social Sciences and Humanities Conference Berlin Humboldt University", sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, aylingurbuz22@hotmail.com,
ORCID: 0000-0001-7258-199X

*** Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, demiraliergin@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-1670-4083

of violence in candidate teachers through their written statements on the concept of violence. The study utilized the qualitative study pattern of “phenomenology”. Metaphorical content analysis has been used to evaluate the data. The data have been summarized primarily as frequency and percentage charts. The sample group of the study consists of candidate teachers in Trakya University, Faculty of Education in Edirne Province during the second term of the 2016-2017 academic year. The study group comprises the sophomore candidate teachers in Trakya University, Faculty of Education. The study compares the categories developed by candidate teachers on the concept of violence to establish the conclusion section.

Key Words: Education, Concept, Metaphor, Teacher, Violence

1.GİRİŞ

Son zamanların güncel konularından biri olan şiddet, Dünyanın her yerinde geçmişten günümüze var olan ve gittikçe yaygınlaşan hem bireysel hem de toplumsal bir sorundur. Yaşamımızda hassas bir konu olarak karşı karşıya kaldığımız şiddet; duygusal, sözel, fiziksel, cinsel, siyasal, sosyal, ahlaksal ve ekonomik v.b. oluşu gibi farklı boyutlarda kendini göstermektedir. Şiddet, yaşamın sürdürüldüğü ev, iş yeri, alışveriş merkezi, sokak veya cadde vb. gibi özellikle ortak paylaşım alanlarını dâhil edebileceğimiz tüm alanlarda karşımıza çıkan bir olgudur.

Genel olarak şiddet, bireyi ya da bireyleri incitme ya da taciz etmek amaçlı fiziksel gücün kullanılması olarak tanımlanmasının yanı sıra; hiddetli duygu ya da duyguyu ifade etme, yoğun kavgacı ya da kızgın ve sıklıkla yıkıcı hareket ya da güç veya çarpıtma, ihlal etme ya da önemli konulara saygısızlık etme yoluyla incitme gibi tanımlanmaktadır (Çubukçu ve Dönmez, 2012). Dünya Sağlık Örgütü (2002) şiddeti; “Bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanma” olarak tanımlamaktadır (Krug, Linda, Dahlbergv.d., 2002: 5). Bireyin isteği dışında, farklı şekillerde bireye yönelik yapılan her türlü rahatsızlık verici davranışı şiddet olarak yorumlayabiliriz.

1.1.Araştırmanın Amacı

Araştırmada, Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit ederek karşılaştırmak amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının “şiddet” kavramına ilişkin algılarının tespit edilmesi açısından bu kavramı neye benzettikleri, nasıl algıladıkları ve zihinlerinde oluşan imgelerin ortaya çıkarılmasında hangi metaforların kullanıldığı analiz edilmiş, cinsiyet ve branşlara göre aralarında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?

2. Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların ortak özellikleri bakımından oluşturdukları kavramsal kategoriler nelerdir?

3. Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni ile şiddet metafor kategorileri arasında ilişki var mıdır?

4. Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının bölüm değişkeni ile şiddet metafor kategorileri arasında ilişki var mıdır?

2.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, araştırmanın örneklemi, veri toplanması ve çözümlenmesi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan form, demografik değişkenler ve katılımcıların "Şiddet ... gibidir, çünkü..." cümlesini tamamlamaları istenen iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının forma yazdıkları yanıtlar, bu araştırmada temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma desenlerinden "olgubilim", verilerin değerlendirilmesinde ise metaforik içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan ama ayrıntılı bir anlayışa sahip olunamayan olgulara odaklanmaktadır. Bireylerin yaşadıkları ortamda karşılaştıkları olgularla ilgili olarak ne algıladıkları ve deneyimlerinin neler olduğu üzerinde durarak olguyla ilgili algısını ortaya koyma çalışmaktadır. Olgubilim, bireylerin tümüyle yabancı olmadığı aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini yaratmaktadır (McMillan&Schumacher, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni; 2016-2017 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında Edirne ilinde bulunan Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırma, örnekleme ise Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği (n=87) ve Müzik Öğretmenliği (n=86) ile random seçilen Almanca Öğretmenliği (n=37), Fen Bilgisi Öğretmenliği (n=55), Okul Öncesi Öğretmenliği (n=61), Okul Öncesi Öğretmenliği (İÖ) (n=33), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (n=49) olmak üzere toplam 408 öğretmen adayından oluşmaktadır. Öğretmen adayları, gönüllülük esasına ve ulaşılabilirliğe dayalı olarak belirlenmiştir.

2.3. Araştırma Verilerinin Toplanması

Eğitim Fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit ederek karşılaştırmak amacıyla, her bir öğretmen adayından “Şiddet ...gibidir, çünkü ...” cümlesini tamamlaması istenmiştir. Bu ibarenin yazılı olduğu boş bir form verilerek bir ders süresi zaman tanınmıştır. Öğretmen adaylarının sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak bu metaforun gerekçesini yazmaları istenmiştir.

2.4. Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde, öncelikle üretilen bütün metaforlar bir liste halinde oluşturulmuştur. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforlar ve gerekçeleri incelenerek ortak özellikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ürettiği geçerli metaforlara öne sürülen gerekçelere göre araştırmacılar tarafından kategoriler ayrılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, metaforik içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. İçerik analizi yapılırken, Saban (2008) ve Aydın ve Ünalı (2010) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanarak beş adımda analiz edilmiştir. Bunlar aşamalar sırasıyla: (1) adlandırma aşaması, (2) eleme ve arıtma aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması (5) verileri bilgisayar ortamına aktarma aşamasıdır.

Adlandırma Aşaması: Bu aşamada, öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların alfabetik sıraya göre geçici bir listesi yapılmış ve yazılarında belli bir metaforu belirgin bir şekilde dile getirip getirmediğine bakılmıştır. Herhangi bir metafor ya da nedeni yazılmayan ya da net bir şekilde dile getirilmeyen kağıtlar araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Eleme ve Arıtma Aşaması: Öğretmen adaylarının ürettikleri metaforlar tekrar gözden geçirilerek, her metaforun imgesi, metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki bakımından tekrar analiz edilmiştir.

Kategori Geliştirme Aşaması: Metaforun her biri için kavramı en iyi temsil ettiği varsayılan bir metafor listesi oluşturulmuştur. Bu liste, metaforların belli bir kategori altında toplanmasında bir başvuru kaynağı olarak kullanmak ve bu araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar isimleri ve nedenleri göz önünde bulundurularak sahip oldukları ortak özellikler bakımından araştırmacılar tarafından 6 kategoriye ayrılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması: Geçerlik ve güvenilirlik bir araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak için kullanılan en önemli iki ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada nitel verilerin analizinde kullanılan içerik analizinin güvenilirliği kodlama işlemi ve kategorilere bağlıdır (Gökçe, 2001). Bu nedenle geçerlilik ve güvenilirlik kanıtları için metaforların elde

edilmesinden raporlanmasına kadar her aşama ayrıntılı olarak betimlenerek sunulmuştur. Ayrıca her bir kategorideki metaforlara ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Metaforların ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategorilerin belirlenmesinden sonra, bütün veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, öğretmen adaylarının ürettikleri geçerli metaforlar, ele alınan kategorilere yerleştirilerek, f ve % değerleri hesaplanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarının şiddet kavramına yönelik oluşturdukları metaforlar ve bu metaforlara göre araştırmada geliştirilen 6 kavramsal kategori sunulmuştur. Bu kategorilerle birlikte, öğretmen adaylarının oluşturdukları şiddet kavramına ilişkin metaforlar ve kategoriler, cinsiyet ve bölüm değişkenine göre frekans ve yüzde dağılımlarıyla tablolar halinde karşılaştırılmıştır.

Tablo 1: Cinsiyet Değişkenine Göre Bölüm İçin Örneklem Dağılımı

Program	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	F	%	f	%
Resim-İş Ö.	74	24,422	13	12,381	87	21,324
Almanca Ö.	27	8,911	10	9,524	37	9,069
Fen Bilgisi Ö.	44	14,521	11	10,476	55	13,480
Müzik Ö.	52	17,162	34	32,381	86	21,078
Okul Öncesi Ö.	51	16,832	10	9,524	61	14,951
Okul Öncesi Ö. (İÖ)	30	9,901	3	2,857	33	8,088
Sosyal Bilgiler Ö.	25	8,251	24	22,857	49	12,010
Toplam	303	100,000	105	100,000	408	100,000

Tablo 1'e göre Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi çalışma grubundaki kız öğrencilerin 74'ü (%24.422) Resim-İş Öğretmenliği, 229'u (%75.578) diğer branş öğretmenliklerinde okumaktadırlar. Benzer şekilde çalışma grubundaki erkek öğrencilerin 13'ü (%12.381) Resim-İş Öğretmenliği, 92'si (%87.619) diğer branş öğretmenliklerinde okumaktadırlar. Cinsiyet bölünmesi olmaksızın bakıldığında ise Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi çalışma grubundaki toplam öğrencilerin 87'si (%21.324) Resim-İş Öğretmenliği, 321'i (%78,676) diğer branş öğretmenlik bölümlerinde okumaktadırlar.

Tablo 2: Şiddet Metaforik Analizi Frekans ve Yüzde Dağılımı

Metafor	f	%	Metafor	f	%	Metafor	f	%
Ateş	16	3,922	bağımlılık	3	0,735	kırbaç	2	0,490
Karanlık	11	2,696	bulaşıcı hastalık	3	0,735	kırık vazo	2	0,490
Deprem	10	2,451	dayak	3	0,735	makas	2	0,490
Hastalık	8	1,961	kanser	3	0,735	mor	2	0,490
Savaş	8	1,961	karanlık oda	3	0,735	nefret	2	0,490
Korku	7	1,716	ölüm	3	0,735	sel	2	0,490
Acizlik	6	1,471	rüzgar	3	0,735	sevgi	2	0,490
Cahillik	6	1,471	silah	3	0,735	sevgisizlik	2	0,490

Erkek	6	1,471	siyah	3	0,735	sigara	2	0,490
Bıçak	5	1,225	tokat	3	0,735	siyaset	2	0,490
Çaresizlik	5	1,225	yangın	3	0,735	sopa	2	0,490
Fırtına	5	1,225	acı	2	0,490	su	2	0,490
Şimşek	5	1,225	bardak	2	0,490	şeytan	2	0,490
acı biber	4	0,980	baskı	2	0,490	taş	2	0,490
Canavar	4	0,980	bina	2	0,490	vazo	2	0,490
gök gürültüsü	4	0,980	bomba	2	0,490	virüs	2	0,490
Hakaret	4	0,980	cam	2	0,490	volkan	2	0,490
Kabus	4	0,980	cehennem	2	0,490	yanık	2	0,490
Kasırga	4	0,980	çıkılmaz sokak	2	0,490	yara	2	0,490
Kavgı	4	0,980	davranış	2	0,490	yıkım	2	0,490
Yıldırım	4	0,980	demir	2	0,490	zayıflık	2	0,490
Afet	3	0,735	hayvanlık	2	0,490	diğer	173	42,402
Alkol	3	0,735	insan	2	0,490	toplam	408	33,333

Tablo 2' ye göre öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin olarak frekansı 2 ve yukarı olmak üzere toplam 235 adet geçerli metafor üretmiş oldukları görülmektedir. Bunlardan en sıklıkla tekrarlanan, en yüksek frekansa sahip olan metaforlar; "ateş (f=16, %3,922), karanlık (f=11, %2,696), deprem (f=10, %2,451) olmuştur. Dolayısıyla, şiddet kavramına ilişkin öğretmen adayları tarafından çok sayıda farklı metafor kullanıldığı ifade edilebilir. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar incelendiğinde genel olarak çok sert olumsuz algı içerisinde olmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Şiddet Metaforik Analizi Frekansı 1 Olan Kodlar

ağır hastalık	Darp	hiçbir şey	kötülük	tartışma
Aldatmak	Deniz	ilkokul	kuduz köpek	tatminsizlik, nefret
Alev alışveriş merkezi	dışa dönük davranış	iğne	küfür	tekme
anarşi	Dışavurum	ihtiyaç	mantıksızlık	telefon
aşağılamak	Diktatörlük	iktidar	masal	terkedilmek
aşk	dipsiz kuyu	ilaç	meyve suyu	toprak
at	Diyet	ilkellik	mühür	tsunami
ateşe benzin atmak	Dizi	indirim	nota ve sesler	tüfek
atom bombası	Dolu	insanlığın en büyük ayıbı	odun	tükenmez kalem
ayna	dondurulmuş sebze	işkence	ordu	tümör
bağırma	Duvar	iz	özgüvensizlik	uçurum
bağnazlık	Düşman	kabak	pis koku	uyuşturucu
balçık	Düşünce	kağıt	problem	vahşi hayvan
balta	Edepsizlik	kalbi bozuk insan	rahatsızlık	vahşi olmak
baş ağrısı	Ego	kalem	reaksiyon	vahşilik
baş dönmesi	Eğilim	kapan	refleks	vicdan
bebek	Elektrik	kara delik	resim	yoksunluğu
	Engel	kaza	ring	yabani hayvan yağmur

bencillik	Erozyon	kazak	saat	yanmak
benlik	evlendirilen çocuk	keman	saldırgan bir hayvan	yaralı kedi
beysbol sopası	fabrika atığı akan dereye yıka	keskin sirke	salgın hastalık	yarasa
bilgisizlik	Fren	kırık cam	sarsıntı	yetersizlik
bozgunculuk	geri kalmış toplum	kırık cam parçası	savaş meydanı	yetimhane
böcek cam kırıkları	Girdap	kırılan vazo	savunmasızlık	yılan
cam parçası	Goril	kırılmaz cam	saygısızlık	yırtıcı hayvan
cehalet	Gözyaşı güç gösterisi	kış kırılcım	ses yüksekliği	yumruk
çare	Gürültü	kızgın genç	siyah göz bandı	yumruk atma
çark	Haklılık	kibrit	siyah-beyaz	yumurta
çekirdek	Halka	kirli dibi	soğuk	zaman
çiçeği koparmak	Hançer	gözükmeyen bir göl	sorun	zavallılık
çivi çakılmış tahta	Hapis	kobranın zehri	Söz	zehir
çizgi çocuk	Hayat hayvanat bahçesi	kontROLSÜZLÜK	şeriat	zorbalık
çözüm	hayvani dürtü	köpekbalığı	taciz	
		kör	tahtaya	
		kötü	çakılan çivi	
			tuzlu kahve	

Tablo 3'e göre şiddet kavramına ilişkin olarak her biri sadece bir öğretmen adayı tarafından üretilen 173 metafor bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin ürettiği oldukları frekansı 1 olan bu metaforlar incelendiğinde genel olarak olumlu bir algı içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4: Kategorilere göre şiddet metaforları ve frekans dağılımı

Kategoriler	f	%	Metaforlar
1) Fiziksel Olarak şiddet	84	20,588	bina, cehennem, davranış, dayak, depresyon, erkek, fırtına, insan, kanser, kasırga, kavga, makas, mor, ölüm, rüzgar, savaş, sel, siyaset, sopa, su, şimşek, volkan, yıkım, yıldırım, zayıflık
2) Duygusal / Psikolojik olarak şiddet	73	17,892	acı, acı biber, ateş, baskı, canavar, çıkmaz sokak, demir, gök gürültüsü, kabus, karanlık, karanlık oda, kırbaç, korku, sevgisizlik, silah, siyah, şeytan
3) İz Bırakma Olarak şiddet	25	6,127	afet, bardak, bıçak, bomba, cam, kırık vazo, tokat, vazo, yanık, yara
4) Cahillik / Cehalet Olarak şiddet	23	5,637	acizlik, cahillik, çaresizlik, hakaret, hayvanlık
5) Çoğalma / Yayılma Olarak şiddet	22	5,392	bulaşıcı hastalık, hastalık, nefret, sevgi, taş, virüs, yangın
6) Bağımlılık Olarak şiddet	8	1,961	alkol, bağımlılık, sigara
Diğer	173	42,402	Frekansı 1 olan metaforlar
Toplam	408	100,000	

Tablo 4'e göre şiddet kavramına ilişkin öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar 6 kategori içinde toplanmıştır. En çok (%20.588) üretilen metaforlar "Fiziksel olarak şiddet" kategorisindedir. İkinci sıradaki (%17.892) metaforik yaklaşım kategorisi "Duygusal / Psikolojik olarak şiddet"dir. En düşük orandaki (%1.961) şiddet metafor kategorisi ise "Bağımlılık olarak şiddet"dir. Frekansı 1 oldukları için kategorileme işlemine alınmayan metaforların, toplam katılımcıların verdikleri cevapların %42.402'sini oluşturduğu dikkat çekmektedir. Frekansı 2 ve daha yukarı olan tüm metaforların hangi kategorilerin oluşmasına katkıda buldukları özet olarak verilmiştir.

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforların en fazla fiziksel olarak şiddet kategorisinde olduğu görülmüştür. Fiziksel olarak şiddet kategorisinde metafor üreten öğretmen adaylarının şiddeti; bina, cehennem, davranış, dayak, depresyon, erkek, fırtına, insan, kanser, kasırga, kavga, makas, mor, ölüm, rüzgar, savaş, sel, siyaset, sopa, su, şimşek, volkan, yıkım, yıldırım, zayıflık gibi metaforlarla ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu kategoride en çok ürettiği metaforlar, depresyon ve savaş olmuştur.

Kategori: Fiziksel olarak şiddet kategorisinde depresyon metaforunu üreten öğretmen adaylarının gerekçeleri:

Örneğin: "Şiddet depresyon gibidir çünkü sarsıntı, korku yaşatır ve etkisi geçmez", "Şiddet depresyon gibidir çünkü yıkar, çatlatır, yerinden oynatır", "Şiddet depresyon gibidir çünkü yıkıcıdır", "Şiddet depresyon gibidir çünkü yıkar ve çökertir", "Şiddet depresyon gibidir çünkü fiziki zararlar verir", "Şiddet depresyon gibidir çünkü hasar bırakır", "Şiddet depresyon gibidir çünkü sonuçlarını düzeltemeyiz", "Şiddet depresyon gibidir çünkü etkisi zarar verir", "Şiddet depresyon gibidir çünkü her zaman yıkıcıdır, geride hüznü bırakır", "Şiddet depresyon gibidir çünkü geride enkaz bırakır ve dönüşü olmayan acılara sebep olur", "Şiddet depresyon gibidir çünkü her şeyi yıkmaya gücüne sahiptir"

Öğretmen adaylarının fiziksel olarak şiddeti depreme benzetme gerekçeleri incelendiğinde, depresyonun yıkıcı oluşu ile bağlantı kurarak fiziki zararlar verdiği vurgu yaptıkları görülmüştür. Öğretmen adayları şiddeti depresyon gibi her şeyi yıkmaya gücüne sahip bir fiziksel şiddet olarak yorumlamışlardır. Öğretmen adaylarının bazıları ise, yıkıcı oluşundan sonra geride enkaz, acı ve korku bırakması özelliklerine de değinmişlerdir. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar incelendiğinde öğretmen adaylarının genel olarak şiddete karşı olumsuz bir algı içerisinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının şiddet kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlardan fiziksel olarak şiddet kategorisinden daha sonra

duygusal/psikolojik olarak şiddet kategorisinin olduğu görülmüştür. Duygusal/Psikolojik olarak şiddet kategorisinde metafor üreten öğretmen adaylarının şiddeti; acı, acı biber, ateş, baskı, canavar, çıkmaz sokak, demir, gök gürültüsü, kabus, karanlık, karanlık oda, kırbaç, korku, sevgisizlik, silah, siyah, şeytan gibi metaforlarla ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu kategoride en çok ürettiği metaforlar, ateş ve karanlık olmuştur.

Kategori: Duygusal/Psikolojik olarak şiddet kategorisinde ateş metaforunu üreten öğretmen adaylarının gerekçeleri:

Örneğin: “Şiddet ateş gibidir çünkü bir anda parlar sönse de hasarın izleri kalır”, “Şiddet ateş gibidir çünkü birden can acıtır ve yakar”, “Şiddet ateş gibidir çünkü can yakar”, “Şiddet ateş gibidir çünkü gitgide büyüyerek tüm topluma zarar verir”, “Şiddet ateş gibidir çünkü ortamı yakıp küle çevirir”, “Şiddet ateş gibidir çünkü önce sahibini yakar sonra başkalarını”, “Şiddet ateş gibidir çünkü senden çıktığı an karşındakileri yakar”, “Şiddet ateş gibidir çünkü yakar”, “Şiddet ateş gibidir çünkü yakıcı bir maddedir canımızı yakar”, “Şiddet ateş gibidir çünkü zarar verir ve sonunda yok eder”

Öğretmen adaylarının gerekçeleri incelendiğinde, ateşi yakıcı oluşu gereği gerekçe olarak gösterenlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adayları duygusal/psikolojik olarak şiddeti ateşe benzetmelerinin gerekçesini yorumlarken büyüyükere verdiği zarar, kısa sürede yayılma ve hızlı bir şekilde büyüyükere çoğalma özelliğini dikkate almışlardır. Öğretmen adaylarının gerekçelerinde ateşin ayrıca bu özelliklerinden dolayı yakarak can acıtmasına vurgu yapıldığı görülmüştür.

Tablo 5: Cinsiyet değişkeni ile şiddet metafor kategorileri ilişkisi kaykare analizi

	Kız		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1) Fizikselolarak şiddet	65	21,452	19	18,095	84	20,588
2) Duygusal / Psikolojik olarak şiddet	51	16,832	22	20,952	73	17,892
3) İz Bırakm aolarakşiddet	20	6,601	5	4,762	25	6,127
4) Cahillik / Cehale tolarak şiddet	17	5,611	6	5,714	23	5,637
5) Çoğalma /Yayılma Olarak şiddet	18	5,941	4	3,810	22	5,392
6) Bağımlılık Olarak şiddet	3	0,990	5	4,762	8	1,961
Diğer	129	42,574	44	41,905	173	42,402
Toplam	303	100,000	105	100,00	408	100,00

KAYKARE= 7,921 sd=6 p>.05

Tablo 5’e göre cinsiyet ile öğretmen adaylarının şiddet hakkında oluşturdukları metaforların kategorileştirilmesi arasında ilişki yoktur. Bir diğer ifadeyle, şiddetle ilgili metaforlar kategorilere göre incelendiğinde öğrencilerin bakış açısı cinsiyete göre değişmemektedir.

Tablo 6: Bölüm Değişkeni İle Şiddet Metafor Kategorileri İlişkisi Kaykare Analizi

	Güzel Sanatlar		Diğer		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1) Fiziksel olarak şiddet	32	18,497	52	22,128	84	20,588
2) Duygusal / Psikolojik olarak şiddet	29	16,763	44	18,723	73	17,892
3) İz Bırakma Olarak şiddet	13	7,514	12	5,106	25	6,127
4) Cahillik / Cehalet Olarak şiddet	11	6,358	12	5,106	23	5,637
5) Çoğalma / Yayılma Olarak şiddet	11	6,358	11	4,681	22	5,392
6) Bağımlılık Olarak şiddet	5	2,890	3	1,277	8	1,961
Diğer	72	41,618	101	42,979	173	42,402
Toplam	173	100,000	235	100,000	408	100,000
	KAYKARE=3,959		sd= 6		p>.05	

Tablo 6'ya göre okudukları bölüm ile öğretmen adaylarının şiddet hakkında oluşturdukları metaforların kategorileştirilmesi arasında ilişki yoktur. Bir diğer ifadeyle şiddetle ilgili metaforlar kategorilere göre incelendiğinde öğretmen adaylarının bakış açısı bölümlerine göre değişmemektedir.

3. SONUÇ

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının, şiddet kavramını nasıl algıladıklarını metafor yoluyla ortaya çıkarmak amaçlanan bu araştırma sonucunda, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmen adayları şiddet kavramına ilişkin 235 adet geçerli metafor üretmiş oldukları tespit edilmiştir. Şiddet kavramına ilişkin öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar 6 farklı kategoride toplanmıştır.

Şiddet kavramına ilişkin öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar ayrıntılı incelendiğinde, genel olarak en çok üretilen metaforun fiziksel olarak şiddet kategorisinde olduğu görülmüştür. Ünsal(1996) fiziksel şiddet ve saldırganlığı, kişilerin fiziksel bütünlüğüne dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir edim olarak açıklamakta, ayrıca kurbanların canına, sağlığına, bedensel bütünlüğüne ve özgürlüğüne yönelik tehditlere vurgu yapmaktadır. Sağlam (2009: 97)'da konu ile ilgili yaptığı araştırmasında, şiddet kavramının genel olarak incitici ya da fiziksel olarak zarar verici bir eylemi çağrıştırmasına karşın şiddetin bu türden eylemleriyle birlikte, biraz daha geniş kapsamlı olarak bireyi hem fiziksel hem de sosyal bakımdan zor durumda bırakan anlamıyla ele alınmasının söz konusu olduğunu ve şiddet probleminin öfke eğilimi ile de ilişkili olduğunu görmüştür.

Öğretmen adaylarının şiddetle ilgili *fiziksel olarak şiddet* kategorisinden sonra en çok *duygusal/psikolojik olarak şiddet* ve *iz bırakma olarak şiddet* kategorilerinde yer alan metafor geliştirdikleri görülmüştür. En az metaforun

üretildiği kategorinin ise, *bağımlılık olarak şiddet* kategorisinde olduğu görülmüştür. Belirlenen kategoriler incelendiğinde Bal'ın şiddet ile ilgili yaptığı araştırmasının yapılan bu araştırma ile örtüştüğü söylenebilir. Bal (2014:7-8)'te "Sosyolojide şiddet kavramı" ile ilgili yaptığı araştırmasında "şiddetin, toplum tarafından daha çok fiziksel şiddet anlamı ile anlaşılmakta olduğunu vurgulamaktadır. Şiddetin kabul edilir bir şey olması bağlamında bir eylemin varlığının söz konusu olduğunu ve şiddet görünür durumda ise, bedensel bir eylem var ise ve karşındaki bu eylemden zarar görüyor ise o zaman şiddet de vardır görüşünün hâkim olduğuna değinmektedir. Oysaki şiddetin sadece fiziksel şiddet ile sınırlı olmadığına, daha çok duyguların ön planda olduğu psikolojik olarak uygulanan şiddet, sözel şiddet, cinsel şiddet, davranışsal şiddet, sembolik şiddet gibi başka alanlarında olduğunu belirtmektedir."

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak öğretmen adaylarının, şiddetle ilgili metaforlar kategorilere göre incelendiğinde öğrencilerin bakış açısının cinsiyete göre değişmediği görülmüştür. Öğretmen adaylarının okudukları bölümlere göre incelendiğinde, şiddet ile ilgili oluşturdukları metaforların kategorileştirilmesi arasında da ilişki olmadığı görülmüştür. Bir diğer ifadeyle şiddetle ilgili metaforlar kategorilere göre incelendiğinde öğretmen adaylarının bakış açısı cinsiyetlerine ve bölümlerine göre farklılık göstermemiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, şiddetle ilgili metaforlar kategorilere göre incelendiğinde Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının diğer öğretmenlik bölümlerindeki öğretmen adayları ile şiddet kavramına bakış açıları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç ise, Eğitim Fakültesi öğretmenlik bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının bu kavrama yönelik derslerde eğitim verilmediğinden, derslerin konuları arasında yer almadığından kaynaklandığına ilişkin bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Bu araştırma, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Bu alanda araştırma yapacak olan araştırmacılar benzer bir çalışma yaparak, ortaöğretim eğitim kurumları gibi farklı kademelerdeki eğitim kurumlarındaki öğrencilerin şiddet kavramını nasıl algıladıklarını metafor yoluyla inceleyebilirler. Yine bu alanda araştırma yaparak metaforu pedagojik araç olarak kullanacak olan araştırmacılar, benzer çalışmayı ilköğretim öğrencileri ile yürütebilirler. Ayrıca öğretmenlerin ve öğrencilerin şiddet kavramına ilişkin metaforlarını inceleyen karşılaştırmalı çalışmalara yer verilebilir. Şiddetin azaltılmasına yönelik etkili yöntem araştırmaya yönelik çalışmalara yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Aydın, F. & Ünalı, Ü. E. (2010). The Analysis of Geography Teacher Candidates, Perceptions Towards 'Geography' Concept with the Help of Metaphors. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (2), 600-622.
- Bal, N. (2014). Sosyolojide Şiddet Kavramı, *Yurt ve Dünya Dergisi*, S. 6., 7-8.
- Çubukçu, Z. & Dönmez, A. (2012). İlköğretim okul yöneticilerinin şiddet türlerine yönelik görüşleri ve şiddetle başa çıkma yöntemleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18 (1): 37-64.
- Gökçe, O. (2001). İçerik Çözümlemesi, *Teori-Metot-Uygulama*. Konya: Sel-Ün Yayınları.
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. (ed.) (2002). *World Report on Violence and Health*, Ceneva: World Health Organization.
- Mcmillian, J. H. & Schumacher, S. (2010) *Research in education*. Boston, USA: Pearson Education,.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Yaz 2008, s. 55, 459-496.
- Sağlam, Ö. (2009). Ortaöğretim Kurumlarında Yaşanan Şiddet Olgusu; Ankara Sincan Örneğinde Öğrencilerin Eğitim Önceliklerinin Şiddet Eğilimleri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, *Cogito- Üç Aylık Düşünce Dergisi*, Kış-Bahar, S(6-7).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.